

Műveltségi vetélkedő 2018 - I. forduló

1. A tihanyi apátság alapító oklevele a legkorábbi magyar eredetiben fennmaradt oklevelünk. Ebben 1055-ben I. András magyar király összeíratta a tihanyi monostor birtokait. Mi a második időben legkorábbi eredetiben fennmaradt oklevelünk? Mit tartalmaz és hol található? (3 pont)

.....
.....
.....

2. Az első szentté avatásra 1083-ban került sor Magyarországon. Szent László király idején szentté avattak több korábbi Magyarországon fontos szerepet játszott személyt. Kiket? (6 pont)

.....
.....
.....
.....

3. A XIII. században Juliánus barát rendtársaival elhatározta, hogy felkutatják a keleten maradt magyarságot. Köztudott, hogy meg is találták őket Magna Hungáriába. Melyik rend szerzetesei voltak és ki írt jelentést az útról? (2 pont)

.....
.....

4. A Halotti beszéd a XII. századból való és az elő nyelvemlékeink közé tartozik. Melyik kódexben található a Halotti beszéd és könyörgés? (1 pont)

.....

5. Manuel bizánci császár a XII. században nagyhatalommá tette a Bizánci birodalmat. Szent László királyunk unokájaként megpróbálta Magyarország fölé kiterjeszteni a befolyását, ami azonban nem sikerült neki. A kísérlet után - fiú gyermeke nem lévén - magával vitte Béla herceget, akit trónörökösének tett meg. Milyen magas méltósággal ruházta fel Manuel a későbbi III. Béla királyunkat? (1 pont)

.....

6. Szent István király és Gizella házasságából két gyermek is született, de közülük csak Imre herceg élte meg a felnőttkort. Hogy hívták Szent Imre testvérét? (1 pont)

.....

7. Rogerius váradi kanonokként átélte a tatárjárás borzalmait, sőt ő maga is tatár fogságba került, ahonnan aztán megszökött. A tatárjárás borzalmait a *Carmen miserabile* (Siralmas ének) című munkájában írta le. A mű ma is olvasható. Mi a mű műfaja? (1 pont)

.....

8. Anonymus III. Béla király jegyzőjeként megírta az első a magyarok történetéről szóló művet. Kinek ajánlotta művét Anonymus? (1 pont)

.....

9. Kézai Simon - Anonymus mellett - az egyik legkorábbi krónikaírónk, aki megírta a magyarok történetét. Kinek az uralkodása idején keletkezett Kézai Simon *Gesta Hungarorum* című műve? (1 pont)

.....

10. A XIII. században más történetírónk is volt. Melyik történetíróra ismertek az alábbi életrajzi adatok alapján? 1235-44 között pesti plébános, 1244-től a királyi kápolna tagja, 1248-51 között székesfehérvári őrkanonok, végül 1254-72 között budai prépost volt. (1 pont)

.....

11. A XI. századig Magyarországon a nyugati kereszténység intézményei mellett keleti, bazilita kolostorok is létrejöttek. Mit tudsz az árpád-kori Magyarországon tevékenykedő keleti egyházzal? (5 pont)

.....

.....

.....

.....

12. A pálos rend az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend. Ki alapította és kinek a közbenjárására ismerte el a pápa pálos rendet? (2 pont)

.....

.....

13. Magyarországon 996 után jelesek mag a kolostorok és a szerzetesség. Az Árpádok idején több szerzetesrend több kolostort hozott létre. A kolostorokhoz tartozott a rendház, aminek részei voltak a közös helyiségek. Mi ezeknek a magyar elnevezése? (3 pont)

a) *refectorium*

b) *capitulum*

c) *dormitorium*

14. A korabeli uralkodók többnyire dinasztikus házasságokat kötöttek. Ki volt az alábbi uralkodók felesége? (4 pont)

I. András

Salamon

I. Géza

IV. Béla

15. Az egyház a korabeli időszakban meglehetősen nagy befolyással rendelkezett. Gyakran előfordult, hogy az egyház törekvéseivel szembe helyezkedőket kiközösítette. Hogy nevezzük az egyházi kiközösítést idegen szóval? (1 pont)

.....

16. Szent Imre herceg 1031-ben - hivatalosan egy vadászbalesetben - halt meg. Ugyanakkor halála kapcsán különböző konspirációs elméletek is lábra kaptak. Az egyik elmélet szerint Konrád német-római császár gyilkoltatta meg. Miért? (3 pont)

.....
.....
.....
.....

17. A Szent István által alapított veszprémvölgyi monostor alapító oklevele Kálmán király korában keletkezett átiratban maradt fenn. Milyen nyelven íródott az eredeti oklevél? (1 pont)

.....

18. Az Árpádkorban több kisebb irodalmi vagy történelmi értékű vagy egyházi munka is keletkezett. Ki a szerzője az alábbi, Árpád-korban született műveknek? (3pont)

Szent András és Benedek legendája

Szent István legendája

Szent Margit legendája

19. Kik voltak a keleti angolok és miért került szembe Szent László királyunk miattuk Bizánccal? (3 pont)

.....
.....
.....
.....

20. A magyar Szent korona a magyar államiság jelképe. Két részből áll a Corona Latinából és a Corona Graecából. Feltehetőleg a XII. században III. Béla királyunk idején egyesítették a kettőt. Mit lehet tudni a *Corona Latináról* és mit a *Corona Graecáról*? (4 pont)

.....

.....

.....

.....

21. A magyar koronázási jelvények közül az országalma az a hatalmi jelvény, amely az országot, a földet jelképezi? Az üreges aranyozott gömb eredetileg mit tartalmazott? (1 pont)

.....

22. A jogar a 12. századtól a koronázási ékszerek része. A jogar tulajdonképpen megezüstözött lemezekkel bevont fapálca, melyre egy hegyikristályból való szabálytalan gömb van ráerősítve. A gömbön három ülő oroszlán ábrázolása látható. A kristálygolyó iráni-perzsa mesterek alkotása és a 10. századból származik. Honnan származik a kristály? (1 pont)

.....

23. Az első királyunk egykori tulajdonának tartott kardot - amely nemcsak kegyeleti tárgy, hanem a maga korának kimagasló alkotása - évszázadok óta a prágai Szent Vítus székesegyház kincstárában őrzik. A kard 1368. augusztus 18-a óta biztosan a székesegyházban van, hiszen ettől az időtől kezdve szerepel a prágai leltárkönyvben úgy, mint *Gladius S. Stephani Regis Ungariae cum manubrio eburneo*, azaz Szent István magyar király kardja elefántcsont markolattal. Hogyan került Prágába Szent István kardja? (2 pont)

.....

.....

.....